

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Факультет соціології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Географічний аналіз соціальних систем

для студентів

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 054 «Соціологія»
освітній рівень бакалавр
освітня програма «Соціологія»
Спеціалізація Соціологія урбанізації та глобалізації
вид дисципліни вибіркова

Форма навчання денна
Навчальний рік 2019/2020
Семестр 7
Кількість кредитів ECTS 4
Мова викладання, навчання та оцінювання українська
Форма заключного контролю залік

Викладач: Брайчевський Юліан Сергійович

Пролонговано: на 2020/21 н.р. Юліан Сергійович Брайчевський «28» 08 2020 р.
(підпис, ПІБ, дата)
на 2021/22 н.р. Юліан Сергійович Брайчевський «31» 08 2021 р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2019

Розробник:
Брайчевський Юліан Сергійович, кандидат географічних наук, доцент кафедри країнознавства та туризму

ЗАТВЕРДЖЕНО
Зав. кафедри країнознавства та туризму
Любіцева О.О.
Протокол № 16 від «10» 08 2019 р.

Схвалено науково - методичною комісією географічного факультету

Протокол від «30» 08 2019 року № 1
Голова науково-методичної комісії Запотоцький С.П.
(підпис)

Погоджено з науково - методичною комісією факультету соціології

Протокол від « » _____ 2019 року № _____
Голова науково-методичної комісії Петренко-Лисак А.О.
(підпис)
« » _____ 2019 року

1. Мета дисципліни – формування у студентів географічного способу мислення, опанування категорій географічного простору і географічного середовища, а також їх можливих інтерпретацій у контексті соціологічної проблематики, ознайомлення з базовими засадами географічного аналізу соціальних систем і процесів.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Успішне засвоєння навчальних дисциплін «Соціологія простору», «Соціологія глобалізації» та «Методи дослідження міських спільнот»
2. Мати базові навички з користування ГІС
3. Орієнтуватися в сучасній соціологічній теорії

3. Анотація навчальної дисципліни: Виходячи з наголосу на ідіосинкратичному характері соціального життя у кожному конкретному географічному місці, піддаються критичному аналізу теза щодо універсальності суспільного розвитку та державоцентричний підхід до просторового структурування світу. Пропонується огляд альтернативних (по відношенню до модерністських націй та держави) одиниць соціального аналізу (етноси, цивілізації, соціальні класи, гендерні групи, місцеві громади тощо), а також використання географічного масштабу як аналітичного інструменту.

4. Завдання (навчальні цілі): Основними завданнями вивчення дисципліни є

- ознайомитися з предметним полем та проблематикою суспільної географії
- засвоїти принципи аналізу географічних місць як комплексного середовища соціальних, економічних та політичних процесів
- опанування методики просторового аналізу, зокрема із застосування елементів картографічного моделювання

Це спрямовано на формування компетентностей:

- здатність використовувати методи аналізу, порівняння та оцінки методологічної спроможності різних концепцій урбанізації та глобалізації (фк50)
- здатність аналізувати зміст і спрямованість соціальних процесів урбанізації та глобалізації (фк51)
- здатність застосовувати комп'ютерне програмне забезпечення для аналізу та візуалізації результатів аналізу процесів глобалізації та урбанізації (фк53)

5. Результати навчання за дисципліною:

Код	Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
	Результат навчання				
1.1	Знати базові засади і принципи географічного аналізу соціальних систем і процесів		Лекція, практичне заняття, самостійна робота	контрольна робота, усна дискусія на практичному занятті	20
1.2	Знати вітчизняні та зарубіжні концепції суспільної географії		Лекція, практичне заняття, самостійна робота	контрольна робота, усна дискусія на практичному занятті	20
2.1	Вміти застосовувати елементи географічного аналізу у соціологічних дослідженнях		Лекція, практичне заняття, самостійна робота	контрольна робота, усна дискусія на практичному занятті	20
2.2	Вміти аналізувати вплив комплексного географічного середовища на соціальні системи і пояснювати їх ідіосинкратичні особливості		Лекція, практичне заняття, самостійна робота	практичне завдання	10

2.3	Вміти використовувати географічний масштаб як аналітичний інструмент	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	практичне завдання	10
2.4	Вміти використовувати методи картографічного моделювання і візуалізації соціологічних даних, зокрема з використанням спеціалізованого програмного забезпечення (MapInfo, Surfer)	Лекція, практичне заняття	практичне завдання	20

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Програмні результати навчання (назва)	Результати навчання дисципліни (код)					
	1.1	1.2	2.1	2.2	2.3	2.4
Демонструвати навички сприйняття й аналізу текстів, присвячених проблемам урбаністики та глобалістики (прн52)	+	+				
Застосовувати методи оцінки, регулювання і прогнозування урбанізаційних та глобалізаційних процесів (прн53)			+	+	+	
Здійснювати опис й осмислення соціальної, демографічної й економічної статистики, що стосується процесів урбанізації та глобалізації (прн55)						+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Кр 1 з тем 1–3, РН 1.1, РН 1.2 – 12 балів/8 балів
2. Кр 2 з тем 4–9, РН 2.1, РН 2.2, РН 2.3 – 12 балів/8 балів
3. Кр 3 з тем 10–12, РН 2.1, РН 2.2, РН 2.3, РН 2.4 – 12 балів/8 балів
4. Участь у дискусії з тем 1–12 на практичних заняттях, РН 1.1, РН 1.2, РН 2.1, РН 2.2, РН 2.3 – 28 балів/12 балів
5. Практичне завдання з теми 10, РН 2.1, РН 2.4 – 12 балів/8 балів
6. Практичне завдання з теми 11, РН 2.2, РН 2.4 – 12 балів/8 балів
7. Практичне завдання з теми 12, РН 2.3, РН 2.4 – 12 балів/8 балів

- підсумкове оцінювання: залік

7.2 Організація оцінювання:

1. Кр 1 з тем 1–3, РН 1.1, РН 1.2 – 3-й тиждень
2. Кр 2 з тем 4–9, РН 2.1, РН 2.2, РН 2.3 – 5-й тиждень
3. Кр 3 з тем 10–12, РН 2.1, РН 2.2, РН 2.3, РН 2.4 – 8-й тиждень
4. Участь у дискусії з тем 1–12 на практичних заняттях, РН 1.1, РН 1.2, РН 2.1, РН 2.2, РН 2.3 – протягом семестру
5. Практичне завдання з теми 10, РН 2.1, РН 2.4 – 6-й тиждень
6. Практичне завдання з теми 11, РН 2.2, РН 2.4 – 7-й тиждень
7. Практичне завдання з теми 12, РН 2.3, РН 2.4 – 8-й тиждень

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та практичних занять

№ п/п	Номер і назва теми*	Кількість годин		
		лекцій	практичні заняття	Самостійна робота
1. Суспільна географія як галузь соціальних наук				
1	Еволюція суспільної географії: від перших мандрівників до критичного соціального аналізу	2	2	5
2	Основоположні категорії географічного аналізу (простір, територія, місце, масштаб)	2	2	5
3	Географічний аналіз і критика модерністських теорій суспільного розвитку	2	2	5
	<i>Контрольна робота 1</i>	-	2	
2. Сучасні напрями географічного аналізу соціальних систем. Декомпозиція простору				
4	Етноцивілізаційна картина світу	2	2	5
5	Класовий конфлікт і географічний простір	2	4	5
6	Гендерна географія	2	2	5
7	Електоральна географія	2	2	5
8	Географічне місце як комплексна соціальна система	4	2	5
9	Нерепрезентативна географія	2	2	5
	<i>Контрольна робота 2</i>	-	2	
3. Картографічне моделювання соціальних систем				
10	Картографічні моделі. Принципи та прийоми побудови і читання	2	2	5
11	Геоінформаційні системи (ГІС) у географія та соціальних науках	2	2	5
12	Створення найпростіших соціологічних картосхем	2	4	5
	<i>Контрольна робота 3</i>		2	
	ВСЬОГО	26	34	60

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекцій – 26 год.

Практичні заняття - 34 год.

Самостійна робота - 60 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основна:

1. Силкин К.Ю. Геоинформационная система Golden Software Surfer 8.0 : Учебно-методическое пособие для вузов. – Воронеж: хдательско-полиграфический центр Воронежского государственного университета. – 2008. – 66 с.
2. Топчів О.Г. Основи суспільної географії: Навч. Посібник. – Одеса: Астропринт, 2001. – 560 с.
3. Яценко Б.П., Кіттенко В.К. Країнознавство: основи теорії. – К.: Либідь, 2009. – 312 с.
4. A Companion to Economic Geography (T.J.Barnes, J.Peck, E.Sheppard – eds.): Blackwell-Wiley, 2012
5. A Companion to Political Geography (J.Agnew, K. Mitchel, G. Toal – eds.). Blackwell, 2003.
6. Agnew, J. Place and politics in modern Italy. University of Chicago Geography Research Papers. 2002.
7. Lipietz A. New tendencies in the international division of labour // Production, Work, Territory / A.J. Scott and M.Storper (eds.) – Boston-London: Allen & Unwin, 1986. – P.234-251.
8. Livingstone, D. The Geographical Tradition: Episodes in the History of a Contested Enterprise. Wiley, 1993.
9. MapInfo Professional 11.0. Руководство Пользователя. Электронный учебник. Доступно на: <http://service.rintd.ru/sites/default/files/MapInfo%20Professional%2011.0.%20%D0%A0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B4%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%20%D0%>

[BF%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8F%20-%202011.pdf](http://service.rintd.ru/sites/default/files/MapInfo%20Professional%2011.0.%20%D0%A0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B4%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%20%D0%)

10. Moulaert F., Swyngedouw E. Spatial Responses to Fordist and Post-Fordist Accumulation and Regulation // Papers of the Regional Science Association. – 1988. – № 64. – P. 11-23.
11. Thrift, N. "Performing cultures in the new economy", Annals of the Association of American Geographers 4 (2000): pp. 674-692
12. Thrift, N. Non-Representational Theory. London: Routledge. 2007.

Додаткова:

1. Берлянт А.М. Картография : учебник /А.М. Берлянт.-2-е издание, исправленное и дополненное. – М.:КДУ, 2010. – 328 с.
2. Гумилёв Л. Н. Этногенез и биосфера Земли. СПб.: Кристалл, 2001
3. Пісгун М.Д. Основи теорії суспільної географії. – К.: Вища школа, 1996. – 231 с.
4. Салищев К.А. Картография: Учебник. М.: Высш. шк., 1982. – 272 с.
5. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. Перевод с английского: Ю. Новиков (главы 1–8) под редакцией Е. Кривцовой и Т. Велимеева (главы 9–12), под общей редакцией К. Королева. — М.: 2003. // Электронная публикация: Центр гуманитарных технологий. — 01.12.2010. URL: <http://gtmarket.ru/laboratory/basis/3893>.
6. Шпенглер, О. Закат Европы. Т.1. – М.: Мысль, 1993.
7. Agnew, J. Mapping politics: how context counts in electoral geography in Political Geography 15(2):129-146 · February 1996
8. Massey, D.B. Space, place, and gender. Minneapolis: University of Minnesota Press. 1994